Для вправи в уживанню української мови, кілька ігор, в яких треба ГОВОРИТИ!

1. закінчи розповідь

Приладдя: Виховник приносить на сходини торбу в якій є різні речі: напр. помпа для ровера, книжка, файка, пластовий ніж, кусок шкірки зі сира, листок дуба, і т. д. Виховник починає розповідь, говорить около 2 хвилини. Тоді перший юнак витягає з торби якійсь об'єкт, який він до цього часу не бачив. Він має продовжувати розповідь і вплести до розповіді об'єкт який він витягнув із торби. Говорить дві хвилини і тоді віддає розповідь наступному юнакові, який так само витягає об'єкт з торби і продовжує розповідь. Гра продовжується доки всі речі з торби не є витягнені. Тоді виховник закінчує розповідь.

2. гра з шапками і капелюхами

В торбі є різні накриття на голову: напр: шапка поліцая, військова шапка, беретка, солом'яний капелюх, жіночий капелюх з піррям, дитяча шапочка, і т.д. Виховник починає розповідь, перший юнак витягає шапку і продовжує розповідь, в яку вплітає особу якої шапку витягнув. Гра продовжується аж всі шапки з торби є зужиті. Виховник закінчує розповідь.

3. не кажи так, не кажи ні

Грачі сідають півколом або довкола стола. Один є ведучим і ставить запити то одному, то іншому грачеві. На кожний запит треба швидко відповісти, але при цьому не можна казати "так" чи "ні". Приклад: "Ти був в таборі?" - Відповідь: "Був". Той хто відповість словом "так" або "ні", зміняє ведучого.

4. не кажи так, не кажи ні (2)

Кожний в гуртку дістає 6 сухих фасольок. На знак, по два члени гуртка починають між собою розмову, але не мають вживати слова "так" чи "ні". Якщо хтось вжиє заборонене слово, мусить дати одну фасолю тому, хто з ним говорить. Що дві хвилини виховник дає знак, і пари міняються. Розмови продовжуються із новою парою.

ЗВІРІ У НАШІЙ МОВІ
(ідіоми)

ВОВК

Викликати вовка з лісу – провокувати щось, накликувати біду
Не говори нікому про цей випадок, не викликай вовка з лісу!

Вовк в овечій шкурі – гіпокрит, скрита людина
Остерігаю тебе: це вовк в овечій шкурі!

Мати вовчий апетит – бути дуже голодним
Ми всі мали вовчі апетити і з'їли, що було на столі.

ПЕС (СОБАКА)

Зійти на пси – зійти на ніщо, розледащіти
Був колись порядний чоловік, а тепер зійшов на пси.

Собачий обов'язок – головний обов'язок, який треба виконати
Це було його собачим обов'язком піти туди.

Ось тут собака зарита! – Все ясно
Тепер я вже знаю де собака зарита!

КІТ

Купувати кота в мішку – брати щось насліпо за добре
Ти скажи мені все ясно. Я не хочу купувати кота в мішку.

Що кіт наплакав – мало
У нього стільки розуму, що кіт наплакав.

Котяча музика – неприємний фальшивий спів
Вони справили йому під вікном котячу музику.

ЛИС

Старий лис – хитра людина
Ти з ним не вийдеш на своє, то старий лис!

Ходити лисячими стежками – хитрувати
Я йому не вірю, він лисячими стежками ходить.

ВЕДМІДЬ

Ведмідь – неповоротна, важка людина
Як ти можеш з таким ведмедем танцювати?

Ведмежі обійми – непевна приязнь із сильнішим
Бережися його ведмежих обіймів!

КОЗА

Прийде коза до воза – Я ще тобі відплачуся
Не хочеш мені цього зробити, то не роби. Але чекай, прийде коза до воза.

Піти кози пасти – зійти на ніщо
Ніщо з нього у школі не вийшло, пішов кози пасти!

ЛЕВ

Сальоновий лев – особа з добрими товариськими манерами
Я не вірю, щоб такий сальоновий лев міг так нечемно повестися з тобою.

Львине серце – означає відвагу
У нього львине серце, він нічого не боїться.

ТЕЛЯ

Дивиться, як теля на нові ворота – бути заскоченим
Що ж ти дивишся, як теля на нові ворота. Не бачив ще такого?

Використано: В. Софронів-Левицький, *Ідіоми Української Мови* (Вінніпеґ, 1963)

УКРАЇНСЬКІ ПЕРЕКЛАДИ

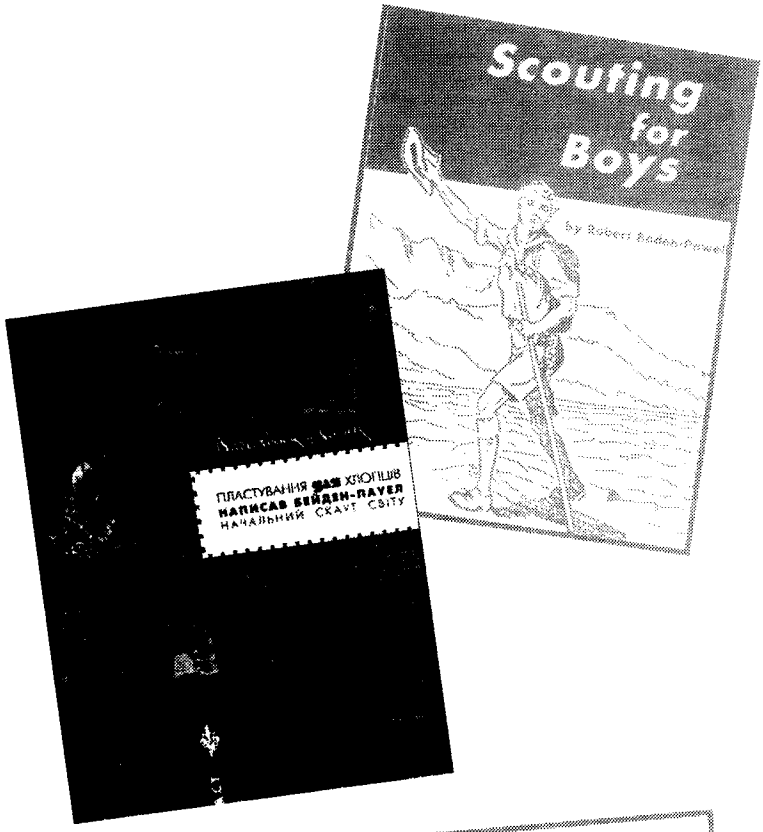

Пластування для хлопців

Друге видання перекладу (О.Кульчицького) з англійської мови книжки Роберта Бейдена Пауела *Scouting for Boys*. Видання Пласту в Україні, Видавництво Лілея-НВ в Івано-Франківську. Замовити можна в:

ПЛАСТ
А/с 65,
Львів, 79000,
Україна
е-пошта: plast@icmp.lviv.ua

Чому читати *Scouting for boys* в українському перекладі людям, які знають краще англійську мову?

• ***Щоб засвоїти скавтську (пластову) термінологію***

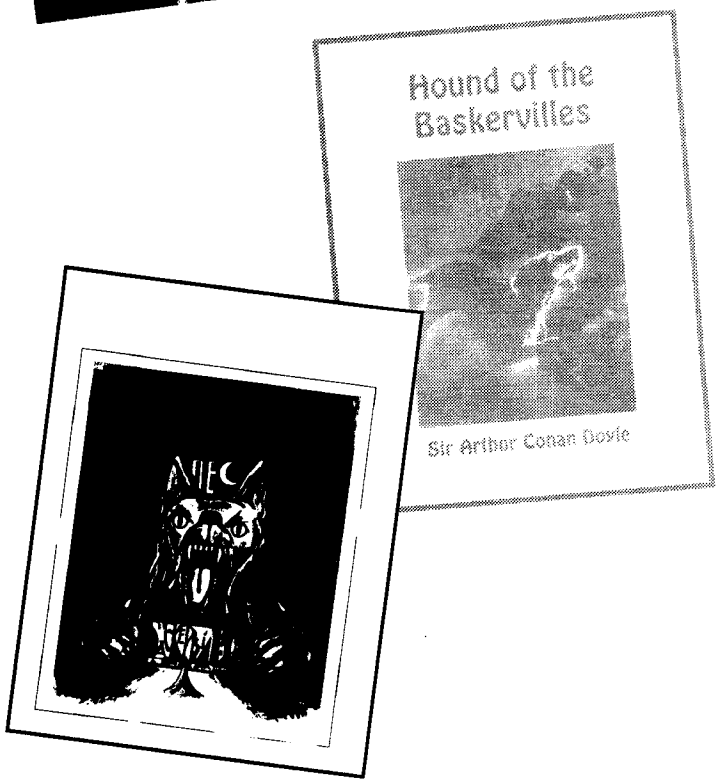

Пес Бескервілів

Друге видання перекладу з англійської мови (Державне видавництво України, 1928) оповідання Артура Конана Дойла *Hound of the Baskervilles.* Одна з найбільш відомих пригод славного детектива — Шерлок Голмза.
Редакція: Рома Чумак-Горбач. Замовити можна в:

Zuk Publishers
34 Sun Valley Drive
Toronto, Ontario M6S 4P9
Canada
Тел: (416) 767-9109

Чому читати *Hound of the Baskervilles* в українському перекладі людям, які знають краще англійську мову?

• ***Щоб збагатити свій словник українських слів.***

Збагатіть свою мову!

Гра І. З'єднайте вислів і його значення

1. як оселедців у бочці	(а) мовчати
2. під самим носом	(б) дуже давно
3. ні пари з вуст	(в) тісно
4. за царя Гороха	(г) близько
5. від горшка два вершка	(ґ) багато
6. кований на всі 4 копита	(д) малий
7. як зірок на небі	(е) досвідчений
8. догори ногами	(є) покарати
9. і слід пропав	(ж) зникло
10. накрутити вуха	(з) протилежно

Гра ІІ. З'єднайте вислів і його значення

1. показувати зуби	(а) оминути кару
2. тримати язик за зубами	(б) сміятися
3. простягти ноги	(в) тікати
4. світ за очі	(г) вмерти
5. вийти сухим із води	(ґ) міцно спати
6. брати ноги в руки	(д) дуже дорогий
7. не по кишені	(е) зазнати біди
8. давати хропака	(є) берегти секрет
9. випити гірку чашу	(ж) не відомо куди
10. робити з мухи слона	(з) перебільшувати

В книжці МОВНІ СКАРБИ знайдете вислови, які збагатять вашу мову. Книжку видало у Києві видавництво Либедь. Пошукайте її в установах які продають книжки з України у вашому місті.

Відповіді:
I. 1(в), 2(г), 3(а), 4(б), 5(д), 6(е), 7(г), 8(з), 9(ж), 10(є)
II. 1(б), 2(е), 3(г), 4(ж), 5(а), 6(в), 7(д), 8(г), 9(е), 10(з)

Приповідки — багатство нашого народу

Як починається шкільний рік і юнаки і юначки знову готуються до науки, наші родичі заохочують нас до навчання різними способами. Нераз чуємо слова: ***"Ні в кут, ні в двері"***, бо вибору нема — мусимо вертатися до школи і продовжувати навчання. Нарікання і крики не помагають, бо ***"криком огню не вгасиш"***. Ми знаємо, що наука потрібна бо ***"науку ні вода не забере, ні огонь не спалить, ані злодій не вкраде"***. Повні кишені не зла річ; виростаючи в цих часах, багато з нас любить ходити на закупи і користати з різних нагод, які є дорогі. Часто ***"що більше коштує, те й більше смакує"*** і хоч часом не хочеться братися до праці, всі знаємо, що ***"хто гірко заробить, той солодко з'їсть"***.

Під час літа бачилися ми на таборах. Не один юнак, як приїхав на оселю, ***"кидав очима межи дівчата"***. Але дівчата знають, що треба уважати, бо молодого ***"хлопця любов, як вода в решеті"***. При від'їзді домів, ми говорили ***"Ой, їдь милий, та не бався, бо ти мені сподобався"***. Листовно та через комп'ютери продовжуємо комунікацію зі своїми таборовими приятелями. Коли всі прощаються при від'їзді, то обіцюють бути в контакті. Кожний знає, що ***"скажеш, то скажи, але своє слово бережи"***.

Наша мова дуже багата на приповідки та прислів'я. Це частина нашого фолкльору, який відзеркалює народній характер і філософію. Усна словесність кожного народу має короткі фрази, в яких знаходяться гнучкі та глибокі слова мудрости і поради. Ці фрази були передані з покоління до покоління і зберегли ***"мудрість віків"***.

Як й казки, леґенди, перекази та анекдоти, деякі приповідки походять з часів поганського вірування. Вони закликають сили природи напр. сонце, вогонь, вітер і грім. ***"Біда без дощу росте"*** і ***"бідному усе вітер в очі"***. Приповідки давнішої, поганської доби, вписуються у ворожбитський світогляд. Християнський світогляд відзеркалений в новіших приповідках. Історичні події мали вплив на приповідки: ***"Не в пору гість, гірш татарина"***.

Приповідки суспільного життя включають етичні елементи (погляд про правду і кривду), говорять про багатство і бідність, мудрість і дурноту та згадують народні звичаї. Українських приповідок є дуже багато. Вони доказують, що наша мова дуже багата та різноманітна. ***"А що правда, то не гріх"***.

пл. роз. Адріянна Шембель, 4-ий курінь, Філядельфія.

Прислів'я і приказки

Люди по світі – поводяться дуже подібно. Один з доказів є те, що в різних мовах є такі самі або дуже подібні прислів'я чи приказки. Вони висловлюють таку саму філософію життя чи життєву "мудрість" але вживають інші метафори чи порівнання. Не потрібно перекладати приказки дослівно з одної мови на другу. Замість того, знайдіть відповідну приказку. Подаємо такі паралельні прислів'я і приказки в англійській і українській мовах.

Little strokes fell great oaks	Крапля камінь точить
Birds of a feather flock together	Свій свояка бачить здалека
Charity begins at home	Своя сорочка ближча до тіла
Catch the bear before you sell his skin	Не кажи гоп поки не перескочиш
Don't carry coals to Newcastle	Не вози дрова до лісу
Curiosity killed the cat	Не сунь носа до чужого проса
When in Rome, do as the Romans do	З вовками жити, по вовчому вити
East or West, home is best	У гостях добре, а вдома ще краще
God helps those who help themselves	На Бога складайся, а розуму тримайся
Let sleeping dogs lie	Не буде лиха, доки тихо
Look before you leap	Сім раз відмірай, один раз вріж
No bees, no honey; no work, no money	Хочеш їсти колачі, не сиди на печі
Out of the frying pan and into the fire	З дощу та під ринву
Scratch my back and I'll scratch yours	Рука руку миє
Still waters run deep	Тиха вода греблі рве
There is no use crying over spilt milk	Що з воза впало, те пропало
Two wrongs don't make a right	Злом зла не виправиш
A bad shift is better than none	Нехай гірше, аби інше
Trim your sails to the wind	Тримай ніс за вітром
Four eyes see more than two	Одна голова добре, а дві ще краще
As a man sows, so let him reap	Що посієш, те й пожнеш
As the day grows longer, the storms are stronger	Чим далі в ліс, тим більше дров
Save your breath to cool your porridge	Не кидай слів на вітер
Life is not a bed of roses	Життя прожити, не поле перейти
You can lead a horse to water but you can't make him drink	На милування нема силування

Заняття на сходини

(для англомовних країн)

- Перепишіть прислів'я і приказки в англійській мові на карточки. Розложіть на столі. Дайте на стіл список із прислів'ями і приказками в українській мові. По черзі, кожний член гуртка бере карточку зі стола і вибирає український варіянт із списка.

(для не-англомовних країн)

- Зробіть те саме, тільки розложіть на столі карточки в українській мові, а члени гуртка мають вибрати англійський варіянт.

(для всіх країн)

- Перепишіть прислів'я і приказки в обох мовах, кожну на окремій картці. Розложіть всі карточки на столі. Члени гуртка стараються спарувати англійський і український варіянт.

УСЕ – Універсальний Словник-Енциклопедія

український улюстрований енциклопедичний словник в якому близько 25000 статей, 3200 ілюстрацій, 1551 сторінок. Від *Аалто* (фінський архітектор) до *ящірки* (лускатий плазун). На Інтернеті можна зробити пошук в українській мові в УСЕ. Вислід пошуку подає листу статей, де ваше слово в заголовку і листу, де ваше слово у тексті.

Підіть на **www.UKROP.com**. На головній сторінці, на меню підрозділів, клацніть на **енциклопедія**. Тоді на **Енциклопедіа УСЕ**. Підіть до *Знайти слово*. Впишіть слово. Клацніть на *ШУКАТИ*. (Поручаємо на Орликіяди і задачі в українській школі!)

Український об'єданий портал

У К Р О П

Дебати

Одне з моїх улюблених занять на юнацьких сходинах – проводити дебати! Я дуже тішуся, коли мої юначки гарячо (але чемно) сперечаються на якусь важливу тему. Перш за все, вони вправляють мову, а подруге – я бачу що вони дійсно захоплені й жваво беруть участь. ***подруга Марічка***

Дебати можна:

- плянувати тижні наперід, щоб дати всім нагоду підготовити тему – або
- проводити спонтанно, якщо, скажімо, залишилися 10 зайвих хвилин до кінця сходин.

Щоб дебати вийшли успішними потрібно щоб:

- Тема зацікавила всіх.
- Юнацтво мало відповідний запас слів.
- Всі додержувались певних правил.

Приклади тем* на дебати:

- Чи технологія улегшує життя, чи створює проблеми?
- Чи пластові сходини повинні завжди проводитися українською мовою?
- Чи варто виконувати добре діло кожного дня?
- Чи підлітки готові серйозно зустрічатися *(to have a serious relationship)* з кимось?
- Чи ми в Канаді/Америці/Україні робимо досить, щоб забезпечити природу для наступних поколінь?

Корисні слова й вирази *(з прикладами арґументів виділених курсивом):*

"Ми вважаємо, що _____*(технологія корисна)*, тому що _____*(вона помагає нам у всьому, що ми робимо).*"

"Ви маєте рацію."

"Ви помиляєтеся."

"Хоча _____ *(нам не завжди легко говорити українською мовою),* ви забули/забуваєте, що _____*(пластуни обіцяють бути вірними Україні, а для нас це включає й українську мову).* _____"

"Я погджуюся з твоєю думкою, що _____*(варто виконувати добрі діла)*, але в той сам час треба пам'ятати, що _____ *(ми не завжди маємо на це час)*".

"Я не погоджуюся з твоєю думкою стосовно _____ *(користування мобільних телефонів під час їзди в авті)*."

"З точки зору _____*(екологів, природа нищиться надто швидко)*".

Приклади правил:

- Кожна особа говорить принаймні 2 рази.
- Тільки одна особа говорить на раз.
- Ніхто нікого не перебиває.
- Ті, що не говорять, слухають
- За кожне англійське слово, команда дає 10 центів до миски (або щось подібне).

Процедура переведення дебатів:

1. Починають ті, які є "за". Вони презентують один арґумент.
2. Ті, що "проти", мають нагоду заперечити.
3. "За" мають нагоду реаґувати на протилежні арґументи.
4. Суддя вирішує хто виграв цей цикл і дає їм пункт.
5. Презентують один арґумент ті, що "проти"
6. Ті, що "за", мають нагоду заперечити.
7. "Проти" мають нагоду реаґувати на протилежні арґументи.
8. Суддя вирішує хто виграв цей цикл і дає їм пункт.
9. Так продовжується.

Переважно два арґументи від команди вистачає на одні сходини.

**Кожен виховник/ця вирішує, чи його юнацтво може серйозно і по-дорослому ставитися до вибраної теми і повинен/на створити відповідну атмосферу – якщо ні, то може вийти погано.*

Слова Партнера

Є різні способи грати цю гру, але одна головна ідея: учасники сидять двійками і беруть участь в загальних дискусіях, а теж в дискусіях з партнером. В загальних дискусіях учасники мають право висловити тільки думки своїх партнерів — заборонено висловлювати свою власну думку.

Варіянт 1

Виховник\ця готує наперед : серію фотографій (або просто приносить цікаві малюнки якоїсь казки).

Виховник\ця каже : Ви маєте одну хвилину дивитися на перше фото\малюнок і вгадати, що там діється. (Наприклад, чи люди на фото брат і сестра, тато з дочкою? Чи вони щось плянують? Яка пора року \ година?)

Виховник\ця каже : Тепер кожний скаже партнерові свої думки.

Тоді виховник питає : (напр.) Хто твій партнер вважає є зображений на фото? Не додавай своїх думок. *(Це не так легко!)*

Гра продовжується аж доки вже нема фото. Вкінці виховник може прочитати оповідання чи казку, якщо їх використовував.

Варіянт 2

Виховник задає різні питання на якусь тему. Партнери обговорюють цю тему між собою, а тоді всі сходяться і кожен висловлює думку партнера. Наприклад,

Тема 1: Життя в природі.

Питання виховника *(приклади)*: Чи пластуни мають поганий вплив на природу коли вони таборують? Чому так або ні?

Тема 2: Україна

Питання виховника *(приклади)*: Яке в тебе уявлення про Україну? Чи ти вже там був\ла? Що твої батьки тобі розповідали?

Варіянт 3

Виховник показує окремі фотографії (з пластової прогульки чи з журналу) і питає про них різні питання.

Якщо це фото з прогульки, то виховник може питати : Що тобі найбільше сподобалося про цю прогульку? Що ти навчив(ла)ся? Як ти найбільше помагав іншим під час прогульки?

Якщо це щось з журналу, наприклад рекляма сигарет, можна питати: які ваші реакції до реклями, як сигаретна компанія намагається маніпулювати думки народу про куріння і таке *(Це може навіть бути включено з точкою Пластового закону "Пластун дбає про своє здоров'я").*

Знову, юнацтво відповідає на питання тільки своєму партнерові, а потім партнер розказує цілій групі.

Ця гра нам допоможе розуміти чи ми дійсно слухаємо наших співрозмовників коли вони до нас говорять чи ні. Подруга Марічка